

Şiir mi Okurunu Kaybetti Yoksa Okur mu Şiiri?

“Şiir mi okurunu kaybetti yoksa okur mu şiiri?” çok çetrefilli bir soru ve yaygın kanaatin aksine üç farklı cevapla karşılanabilecek nitelikte.

“Şiir, okurunu kaybetti.” demek şiirin söylem gücünün azaldığına olan bir inancın dışavurumudur. Oysa hâlâ en temel meselelerde bile derdimizi şairlerden ilham alarak kurduğumuz cümlelerle ya da direkt olarak şiirle anlatıyorsak şiirin söylem gücünün azaldığını söylemek abesle iştirigaldir.

Şiir, başlangıçtan beri vardı ve en güçlü manipülasyon aracıydı. Bu manipülasyon aracı kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz bir işlevde kullanıldı. Günümüzdeyse şiirin söylem gücü hiç olmadığı kadar etkin bir şekilde kullanılıyor ancak bu kullanımın öznesi şairler değil, şiir dışı özne olan hatip ya da manipülatörler. Şiir hâlâ öfkemizi, mutluluğumuzu, aşkımızı ve dostluğumuzu anlatmanın en kestirme yollarını sunuyor bize. Ancak hemen hemen her şey gibi şiirin de çağın hızına yetişememe gibi bir sorunu var. Bu sorun şiirin de her şey gibi kolay tüketilmesine ihtiyaç olduğunda çiğnenip tekrar tükürülmesine sebep oluyor.

Çağın hız talebini karşılayamayan bir “şiir endüstrisi” var. Bu endüstrinin ihtiyacı karşılayamadığı noktada devreye sosyal medya giriyor. Bugün bir şiirle hapse girmek mümkün değilken bir twit’le hapse girmek çok daha olası bir durumdur. Twit, görüntü ya da hızlı akıştaki hızlı düşünce aktarımı şiirin okura sunmadığı bir hız hazzı sağlamaktadır. Nitekim anlık gelişen olaylara karşı refleksini yazılmamış ya da yazılması muhtemel şiir metinleri üzerinden kurgulamak çağın insanının hız beklentisi ile uyuşmayan bir “gerçeklik”tir.

İkinci cevap olarak ele aldığımız okurun şiiri kaybettiği iddiasıysa aslında okurun şiiri hiçbir zaman bulmadığı gerçeği ile ters yüz edilebilir. Şiir okuru tarihin her döneminde belli bir sayıyı aşmamış ve entelektüel camia haricindeki halk kitlesinde itibarı düşük olmuştur. Bugün çok satan kitapların şairi olan Nâzım Hikmet ve Necip Fazıl şairliklerinin ve şiirlerinin yanında önemli politik figürlerdir. Onları halk nezdinde itibarlı kılan, ideolojideki kuvvetli temsilcilikleridir.

Kariyerini sadece şiiri doğrultusunda kurgulayan bir şairin ulaşabileceği kitlenin niceliği şiiri asli bir ihtiyaç olarak gören nitelikli azınlıkla sınırlıdır. Oysa ideolojik figür olma durumuyla, bir gazetede köşe yazarlığı yapma vasfıyla, televizyon programlarında görünme sıklığıyla popülarite kazanan şair, popülaritesinin sağladığı rüzgârla şiirini geniş halk kitleleri nezdinde daha da itibarlı kılabilir.

Bunu somut örnekler üzerinden anlatmak, anlatılanı daha geçerli kılacaktır şüphesiz.

Günümüzün en popüler şairlerini ele alalım. Hilmi Yavuz, İsmet Özel, Haydar Ergülen, İbrahim Tenekeci gibi şairler popülaritelerini şiirle değil, şiirleri ile ulaştıkları gazete köşe yazarlığı ve televizyon programları vasıtasıyla kitleleşmiş, popülerleşmişlerdir. Şiirlerinin dilden dile aktarılmasının en büyük nedenlerinden biri gazete ve televizyonların onlara bir görünürlük sağlaması ile doğrudan ilişkilidir.

Kitle iletişim araçları arasında çok güçlü bir yer edinen internet ortamı da şairin kitleleşmesine ve popülaritesini arttırmasına son tahlilde okurunu (dinleyicisini)

yaratmasına önemli bir katkı sunmuştur. Ah Muhsin Ünlü ve Ali Lidar gibi şairler yirmi birinci yüzyılın en önemli kitle iletişim aracı olan sosyal ağlar vasıtasıyla geniş bir muhatap kitlesine ulaşma imkânı yakalamışlardır.

Soruya verilecek üçüncü yanıtta şairin de okurun da karşılıklı olarak birbirlerini kaybettiği iddiasıdır. Kapitalizmin egemen olduğu ve tüm değer yargıları üzerinde tahakküm kurduğu çağımızda insanın anlam arayışı tüketim toplumunun hızı içerisinde unutulmaya yüz tutmuştur.

İnsanların anlam arayışlarını ve benlik tasarımlarını inşa etme süreçlerini ortaya koyacakları zemin; kapitalizm hız felsefesi nedeniyle toplumun okur yazar kesimi de dâhil olmak üzere ayaklarımızın altından kayıp gitmiştir. Gülten Akın'ın o meşhur şiirinde söylediği gibi kimselerin durup ince şeyleri düşünmeye vakti kalmamıştır.

Şiir, bu ince şeylerin belki en başında gelen disiplinlerden, estetik kaygıdan, düşünme yöntemlerinden biridir. Okur ve şiir bu şartlar altında birbirlerine ihtiyaç duymayan iki gerçeklik olarak ortaya çıkmıştır. Günümüz şairleri de şiirlerini belli bir okur kitlesine ulaştırmak için değil, geleceğe bir not bırakma ve kendi içsel yolculuklarını estetize etme işlevinde kullanmaktadırlar.

Böylesi bir kaybın şiirle şiir okurunun karşılıklı birer ayıbı olarak değerlendirmek yanlış bir tutum olmayacaktır. Bu atmosferde yapılacak en doğru şey, şairin okurunu yaratmak için tüm fırsatları değerlendirmesi ve okurun hız ideolojisine direnerek durup ince şeylere kulak vermesi için bir farkındalık geliştirmesidir.

Kaan Eminoğlu, "Şiir mi Okurunu Kaybetti Yoksa Okur mu Şiiri?"

<https://www.fikirtepedi.com/kultur-sanat/siir-mi-okurunu-kaybetti-yoksa-okur-mu-siiri/> (Yayın Tarihi: 13 Nisan 2024).